

طراحی و ارزیابی کیت آنتی بادی ضد کراتین (AKA) در بیماران آرتربیت روماتویید

مسعود ثقفی ***^(M.D.)حسن برادران **^(Ph.D.)فرشیده عابدیان *^(M.Sc.)

زمینب عابدیان *****

سید رضا مظلوم ****^(M.Sc.)سید عبدالرحیم رضایی ***^(M.Sc.)

چکیده

سابقه و هدف : آرتربیت روماتویید از بیماری‌های روماتیسمی منتشر خود این است. اتوآنتی بادی‌های کشف شده در این بیماری از نظر تشخیص و پیش آگهی با ارزش می‌باشد. یکی از این آنتی بادی‌ها، آنتی بادی ضد کراتین (AKA). است که با کراتین فیری در اپیدرم و ضمائم اپیدرم مبتلا به آرتربیت روماتویید (RF) طراحی، حساسیت و ویژگی آن محاسبه می‌شود سپس شیوع آنتی بادی را در بیماران آرتربیت روماتویید (RF) بررسی و در پایان نتایج AKA با نتایج آزمایش RF مقایسه شد.

مواد و روش‌ها : با استفاده از آنتی ژن‌های پروتئینی لایه شاخی مری رت و استفاده از آنتی هیومن IgG کونژوگه به ماده فلورست، کیت AKA طراحی گردید. برای سنجش حساسیت و ویژگی کیت، ۵۲ بیمار مبتلا به آرتربیت روماتویید با استفاده از معیار کالج روماتولوژی امریکا با میانگین سنی $48/0 \pm 15/8$ انتخاب شد و نتایج آزمایش AKA در آنها با گروه کنترل بیمار (۲۳) بیمار مبتلا به بیماری‌های روماتیسمی و غیر مبتلا به آرتربیت روماتویید (با میانگین سنی $32/5 \pm 16/9$) و گروه کنترل سالم ۳۰ نفر با میانگین سنی $16/9 \pm 32/1$ مورد مقایسه قرار گرفت. جهت تعیین دقต کیت، روش Inter assay و گروه کنترل سالم در استفاده قرار گرفت. RF بیماران بررسی و نتایج آن با نتایج AKA طراحی شده مقایسه گردید.

یافته‌ها : از ۵۲ بیمار آرتربیت روماتویید، ۳۹ مورد (۷۵ درصد) و در گروه کنترل سالم ۱ مورد ($2/3$ درصد) مثبت بودند. کیت طراحی شده AKA از دقیق 100 درصد به روش inter assay و در ۹۸ درصد به روش intra assay برخوردار بوده و حساسیت و ویژگی تست AKA در رقت $1/10$ سرم به ترتیب $92/5$ درصد بود. در حالی که حساسیت و ویژگی RF به ترتیب $88/5$ و $86/8$ درصد محاسبه شد.

استنتاج : نتایج نشان داد، بهترین حساسیت و ویژگی آزمایش برای بیماران آرتربیت روماتویید، تیتر $\frac{1}{16}$ است به عبارتی رقت $\frac{1}{16}$ به عنوان حداقل تیتر معنی دار (Cut off) در تشخیص و تایید آرتربیت روماتویید می‌باشد و با توجه به دقیق کیت طراحی شده، سنجش AKA- IFA دارای اعتبار علمی بالایی در تشخیص و تایید بیماری آرتربیت روماتویید می‌باشد.

واژه‌های کلیدی : آنتی آنتی بادی، آرتربیت روماتویید، ایمونوفلورسانس.

* ساری: بلوار خزر - رو به روی ابیار برق - داشکده پزشکی
 ** فوق تخصص روماتولوژی عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد
 *** کارشناس ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد
 **** کارشناس ارشد ایمونولوژی عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

* کارشناس ارشد ایمونولوژی دانشگاه علوم پزشکی مازندران
 ** متخصص ایمونولوژی عضو هیئت علمی (دانشیار) دانشگاه علوم پزشکی مشهد
 *** کارشناس ارشد ایمونولوژی عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد
 **** کارشناس ارشد قارچ شناسی استینتو پاستور تهران

تاریخ دریافت: ۸۳/۴/۸ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۸۳/۸/۱۹ تاریخ تصویب: ۸۴/۱/۲۴

مقدمه

بنابراین می تواند یک نشان گر برای بیماری فعال تر و شدیدتر باشد^(۹).

اخيراً اين آنتی بادی در مایعات سینوویال مفاصل بیماران آرتربیت روماتویید با غلظت بیش تری نسبت به سرم شناسایی شد که عقیده بر این است که آنتی بادی ممکن است به طور لوکال ستر شده و در قسمتی از پاتوژن سینوویت RA نقش داشته باشد^(۱۸). حضور اين آنتی بادی مستقل از سن، جنس و طول مدت بیماری بوده^(۲) ولی با حضور فاکتور روماتویید (RF) در ارتباط می باشد^(۱۰ و ۲).

AKA یک نشان گر اختصاصی آرتربیت روماتویید محسوب می شود اگرچه که حساسیت آن کمتر از فاکتور روماتویید می باشد^(۱۹-۲۱).

AKA علاوه بر بیماری آرتربیت روماتویید در نمونه های سرم بیماران با نارسایی های روماتیسمی دیگر مانند لوپوس، اسکلرودرماسیستمیک، اسپوندیلیت انکیلوزانت و حتی در موارد سالم نیز دیده شده است^(۱۱ و ۹ و ۵ و ۴). این آنتی بادی هم چنین در آرتربیت روماتویید با تست RF منفی نیز دیده شده و میزان شیوع آن $1/3$ موارد RF⁺ می باشد^(۵). تحقیقات زیادی از زمان شناسایی این آنتی بادی صورت گرفته و محققین بر اساس تست AKA آرتربیت روماتویید را تشخیص داده اند^(۹ و ۷ و ۶).

روش تشخیص AKA ایمونوبلاتینگ و روش ایمونوفلورسانس غیر مستقیم می باشد که ما از تکنیک ایمونوفلورسانس غیر مستقیم برای ارزیابی شیوع آنتی بادی AKA استفاده نمودیم. از آنجا که در کشور ما تست AKA برای تشخیص بیماری انجام نمی شود با طراحی کیت تشخیصی AKA بعد از ارزیابی حساسیت

بیماری آرتربیت روماتویید (RA)^(۱) نوعی بیماری اتوآنتی بادی هایی کشف شده اند هر چند نقش آنها در پاتوژن بیماری مشخص نیست اما از نظر تشخیص، پیش آگهی یا برآورد شدت بیماری با ارزش می باشند. رایج ترین این اتوآنتی بادی ها، فاکتور روماتویید (RF)^(۲) می باشد. در حال حاضر تست سرولوژیکی متداول برای تشخیص بیماری آرتربیت روماتویید تست RF می باشد که علی رغم حساسیت بالا، از نظر تشخیص اختصاصی نمی باشد و از طرفی بیماران آرتربیت روماتوییدی با تست RF منفی کاذب نیز یافت می شوند. بنابراین استفاده از یک نشان گر سرولوژیکی دیگر برای آرتربیت روماتویید مفید خواهد بود و آن آنتی کراتین آنتی بادی (AKA)^(۳) می باشد. این آنتی بادی با کراتین (پروتئین های غیرقابل حل فیری که در اپیدرم، ضمایم اپیدرمیال یافت می شود و جزء تشکیل دهنده عمدہ، لایه شاخی پوست می باشد و در لایه های سطحی شاخی شده ابی تلیوم مری رت نیز حضور دارد) متصل می شود^(۲ و ۱). حضور AKA در سرم برخی از بیماران آرتربیت روماتویید اولین بار به وسیله Young و همکاران^(۱۹۷۹) گزارش شد^(۹). AKA غالباً از کلاس IgG بوده^(۴) و فقط AKA کلاس IgG اختصاصی برای RA می باشد^(۳). AKA دارای حساسیت ۸۰ - ۳۳ درصد^(۱ و ۲۵-۱۱) و ویژگی بالای ۱۰۰ - ۷۸ درصد می باشد^(۱۰ و ۸ و ۶) که به عنوان یک نشان گر سرولوژیکی مناسب برای تشخیص و پیش آگهی بیماری آرتربیت روماتویید محسوب شده^(۱۰ و ۵) باشد و فعالیت بیماری ارتباط دارد^(۱۲ و ۱) و در آرتربیت روماتویید اولیه و حتی قبل از شروع علائم کلینیکی حضور می یابد^(۹ و ۱۳-۱۷).

1- RA Rheumatoid Arthritis

2- RF: Rheumatoid Factor

3- AKA: Anti Keratin Antibody

الف: روش تهیه سوبسترای آنتی ژن. برای تهیه مقاطع انجمادی مری رت، ابتدا حیوان با کلروفرم بیهوش و مری حیوان را جدا نموده و توسط میکروتوم انجمادی از قسمت ثلث میانی مری مقاطع انجمادی تهیه و از آن برش هایی به ضخامت $3-4\text{ mm}$ پیکو میم تهیه و به روی لام فلورست متقل شد و لام های آماده شده در فریزر -70°C درجه سانتی گراد ذخیره شدند. پس از FITC کالیراسیون آنتی هیومن IgG کونژوگه به به شرکت DAKO مطابق روش استاندارد، آزمایش بر روی سرم های سه گروه مورد مطالعه انجام گردید.

ب: مراحل انجام تست AKA به روش IFA

۱- افزودن رقت های مختلف سرم به مقدار $1,10\text{ }\mu\text{l}$ انکوباسیون مرطوب (به مدت 90 دقیقه)، ۲- شستشو با بافر فسفات سالین (PBS) سه مرتبه، ۳- افزودن آنتی هیومن کونژوگه $1,10\text{ }\mu\text{l}$ - انکوباسیون در تاریکی (به مدت 20 دقیقه)، ۴- شستشو با PBS سه مرتبه و ۵- بررسی با میکروسکوپ ایمونوفلورست.

برای تعیین دقت کیت پایه ریزی شده برای سنجش AKA به دو روش inter assay و intra assay عمل شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

جهت توصیف مشخصات نمونه های پژوهش از آمار توصیفی شامل جداول توزیع فراوانی، نمودار، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. درصد حساسیت و ویژگی تست مطالعه شد. برای تعیین ارتباط غلاظت AKA باشدت بیماری، ظرفیت عملی بیمار و ابتلای خارج مفصلی از آزمون آماری Kendall's Tau a و جهت بررسی ارتباط غلاظت AKA با شاخص های سن، سن شروع بیماری و طول مدت بیماری از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. همچنین جهت تعیین ارتباط ظهور AKA با جنسیت و ظهور RF با بیماری آرتریت روماتوید آزمون آماری کای دو مورد استفاده قرار گرفت. در تمام آزمون های انجام شده ضریب

و ویژگی آن، AKA در بیماران مبتلا به آرتریت روماتوید، گروه کنترل بیمار و گروه کنترل سالم تعیین گردیده و نتایج آن با آزمایش RF مقایسه شد.

RA: Rheumatoid Arthritis   RF: Rheumatoid Factor   AKA: Anti Keratin Antibody

مواد و روش ها

پژوهش بر روی 52 بیمار آرتریت روماتوید براساس معیارهای تشخیصی کالج روماتولوژی آمریکا (ACR)^۱ با میانگین سنی $48 \pm 15/8$ سال انجام شد بدین منظور پرسشنامه ای مشتمل بر سوالات مربوط به تشخیص بیماری و جنسیت، سن، طول مدت بیماری، شدت بیماری، ظرفیت عملی و ابتلای خارج مفصلی (شامل ابتلای جلدی، واسکولیت، چشمی، ریوی - قلبی، کلیوی، گوارشی، اسپلینومگالی و آدنومگالی می باشد) تدوین گردید. شدت بیماری به سه درجه خفیف، متوسط و شدید (22) همچنین ظرفیت عملی بیمار به چهار گروه؛ 1 - طبیعی، 2 - اختلال متوسط، 3 - اختلال شدید و 4 - عدم قدرت تحرک، طبقه بندی شد (22).

گروه کنترل بیمار (بیماران مبتلا به بیماری های روماتیسمی و غیر مبتلا به آرتریت روماتوید) 23 نفر با میانگین سنی $16/9 \pm 5/32$ و گروه کنترل سالم (که هیچ گونه علامت بالینی بیماری روماتیسمی نداشته) با میانگین سنی $16/9 \pm 1/32$ بودند که از نظر تیتر AKA و تست RF - latex مورد بررسی قرار گرفتند.

پس از خون گیری، سرم گروه های مورد آزمایش جدا و تا جمع آوری کامل نمونه ها در فریزر -20°C درجه سانتی گراد نگهداری شد.

روش پایه ریزی آزمایش AKA - IFA

۱- American College of Rheumatology

۱/۱۰ حساسیت تست ۷۵ درصد و ویژگی آن ۹۲/۵ درصد بود. در تیترهای بعدی هرچه ویژگی تست افزایش می یافتد، حساسیت به مقدار زیادی کاهش پیدا کرد، جدول شماره ۱.

جدول شماره ۱: مقایسه حساسیت و ویژگی تست AKA برای تیترهای مختلف در بیماران آرتیریت روماتوئید.

درصد (درصد)	حساسیت ویژگی	غلظت	موارد AKA ⁺ در بیماران گروه های کنترل آرتیریت روماتوئید	موارد AKA ⁺ در بیماران آرتیریت روماتوئید
۹۲/۵	۷۵	۱/۱۰	۴	۵
۱۰۰	۶۵/۴	۱/۲۰	-	۱۰
۱۰۰	۴۷/۲	۱/۴۰	-	۸
۱۰۰	۳۰/۸	۱/۸۰	-	۱۱
۱۰۰	۹/۶	۱/۱۶۰	-	۴
۱۰۰	۱/۹	۱/۳۲۰	-	۱

آزمون های آماری نشان داد در بیماران آرتیریت روماتوئید، بین غلظت سرمی AKA و شدت بیماری، ارتباط معنی دار وجود دارد ($P=0.0321$), جدول شماره ۲. چنان که نمودار شماره ۱ نشان می دهد بین غلظت سرمی AKA و ظرفیت عملی بیمار رابطه معنی دار وجود دارد ($P=0.035$). ولی بین غلظت سرمی AKA و ابتلای خارج مفصلی سن، سن شروع بیماری و طول مدت بیماری ارتباط معنی دار وجود ندارد، نمودار شماره ۲. در رابطه با ارتباط AKA با جنسیت در بیماران آرتیریت روماتوئید، از ۵۲ بیمار A^{+} AKA، ۳۲ مورد (۸۲/۱) درصد مونث و ۷ مورد (۱۷/۹) درصد مذکر بودند و از ۱۳ بیمار ، AKA-، نفر (۶۱/۵) درصد مونث و ۵ نفر (۳۸/۵) درصد مذکر بودند. بنابراین بین ظهور AKA و جنسیت، ارتباط معنی دار وجود ندارد. نتایج آزمایش RF نشان داد که از ۵۲ بیمار مبتلا به آرتیریت

اطمینان ۹۵ درصد در سطح معنی دار حداقل $\alpha = 0.05$ مورد استفاده قرار گرفت.

یافته ها

درسه گروه نمونه ها از ۵۲ بیمار آرتیریت روماتوئید ۴۰ نفر مونث (۷۶/۹ درصد) و ۱۲ نفر مذکر (۲۲/۱ درصد) و در گروه کنترل بیمار از ۲۳ نفر، ۱۳ نفر مونث (۵۶/۵ درصد) و ۱۰ نفر مذکر (۴۳/۵ درصد) و در گروه کنترل سالم از ۳۰ بیمار ۱۸ نفر مونث (۶۰ درصد) و ۱۲ نفر مذکر (۴۰ درصد) بودند. نتایج نشان داد یعنی گروه ها از نظر جنسیت همگن بودند. هم چنین میانگین سن بیماران گروه آرتیریت روماتوئید $48/0 \pm 15/8$ ، گروه کنترل بیمار $16/9 \pm 32/5$ و گروه کنترل سالم $16/9 \pm 32/1$ سال بوده و میانگین سنی در سه گروه با یکدیگر اختلاف معنی دار داشت. ($P<0.05$). و نیز در گروه بیماران آرتیریت روماتوئید اکثر نمونه ها در رده سنی ۳۰ تا ۶۰ سال (۶۱/۵ درصد) ولی در گروه های کنترل بیمار و سالم اکثر نمونه ها در رده سنی کمتر از ۳۰ سال (به ترتیب ۴۷/۶ و ۶۰ درصد) بودند تجزیه و تحلیل آماری نشان داد سه گروه از نظر رده سنی همگن نبودند ($P<0.05$).

در توزیع فراوانی نمونه ها بر حسب نتیجه آزمون AKA از ۵۲ بیمار آرتیریت روماتوئید ۳۹ نفر (۷۵ درصد) AKA⁺ و در گروه کنترل بیمار از ۲۳ نفر، ۳ نفر (۱۳ درصد) AKA⁺ و در گروه کنترل سالم از ۳۰ نفر، ۱ نفر (۳/۳ درصد) AKA⁺ بودند. براساس نتایج، بین AKA و ابتلا به آرتیریت روماتوئید ارتباط معنی دار وجود داشت ($P<0.0001$).

مقایسه حساسیت و ویژگی تست AKA برای تیترهای مختلف در بیماران آرتیریت روماتوئید، در تیتر

(۱۰ درصد) دارای RF⁺ بودند، جدول شماره ۳. بین نتیجه آزمون RF و ابتلا به آرتربیت روماتویید ارتباط معنی دار وجود دارد. ($P<0.0001$)، جدول شماره ۳.

روماتویید، ۴۶ نفر، (۸۸/۵ درصد) دارای RF⁺ و از کلاس IgM واژ ۲۳ مورد کترل بیمار ۵ مورد (۲۱/۷) درصد) دارای RF و از ۳۰ مورد کترل سالم، ۳ مورد جدول شماره ۲: ارتباط غلط AKA با شدت بیماری آرتربیت روماتویید

جمع	شدید	متوسط	خفیف	شدت بیماری AKA
تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	
۱۳(۲۰)	۳(۲۰)	۸(۷۷/۷)	۲(۲۰-۲۰)	.
۵(۹/۱)	-	۲(۷/۴)	۳(۳۷/۶)	۱/۹۰
۱۰(۱۹/۲)	۳(۲۰)	۷(۷۰/۷)	۱(۱۲/۵)	۱/۹۰
۸(۱۵/۴)	۱(۷/۷)	۷(۷۰/۷)	۱(۱۲/۵)	۱/۴۰
۱۱(۲۱/۲)	۶(۴۰)	۴(۱۳/۸)	۱(۱۲/۵)	۱/۸۰
۴(۷/۷)	۲(۱۳/۲)	۲(۷/۴)	-	۱/۱۰
۱(۱/۱)	-	۱(۳/۴)	-	۱/۱۰
۵۲(۱۰۰)	۱۵(۲۸/۸)	۲۹(۵۵/۸)	۸(۱۵/۴)	جمع

جدول شماره ۳: نتایج آزمایش آرتربیت روماتوئید نمونه‌های مورد

جمع	کترل سالم	کترل بیمار	آرتربیت روماتوئید	گروه مورد آزمایش
تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	نتایج
۵۱(۶۷/۶)	۲۷(۴۰)	۱۸(۷۷/۷)	۶(۱۱/۵)	منفی
۹(۱۷/۶)	۲(۷/۷)	۲(۱۳/۰-۴)	۴(۷/۷)	+۱
۱۵(۱۴/۲)	۱(۷/۷)	۱(۴/۷۴)	۱۳(۲۰)	+۲

بیمار صورت گرفت این ارتباط مشاهده شد (۱) تفاوت نتایج ممکن است ناشی از تعداد بیشتر بیمار در مطالعات دیگر باشد.

در ارزیابی شاخص های مربوط به اعتبار آزمون های AKA و IFA - RF - latex در تشخیص بماری RA، ملاحظه شد که آزمون RF حساسیت بالاتری (۸۸/۵ درصد) در مقایسه با آزمون AKA (۷۵ درصد) داشته ولی ویژگی آن (۸/۶ درصد) کمتر از آزمون AKA (۹۲/۵ درصد) می باشد که با نتایج سایر مطالعات انجام شده هم خوانی دارد (۲۱-۱۹). آزمون AKA - IFA، آزمون تاییدی مناسب تر و اختصاصی تری برای تشخیص بیماری RA است و مطالعات دیگر محققین نیز موید این نکته می باشد (۱۹ و ۱۱).

در این بررسی در گروه بیماران آرتربیت روماتویید، نسبت افراد مونث به مذکور ۳/۳ بوده است. مطالعات دیگر نیز نشان داده که این بیماری در خانمها ۲ تا ۳ بار بیشتر از آقایان رخ می دهد (۲۴). همچنین بیشتر این بیماران در رده سنی ۳۰-۶۰ سال بودند (۵/۶۱ درصد) که با نتایج بررسی های دیگر مطابقت دارد (۲۴). ارتباط معنی داری بین غلظت AKA با سن، سن شروع بیماری مشاهده شد. و غلظت AKA مستقل از جنسیت و طول مدت بیماری بود. این یافته در نتایج سایر مطالعات نیز نشان داده شده است (۲ و ۱۸).

با توجه به نتایج، بهترین حساسیت و ویژگی آزمایش برای بیماران آرتربیت روماتویید، تیتر $\frac{1}{10}$ بوده، یعنی رقت $\frac{1}{10}$ به عنوان یا حداقل تیتر معنی دار (cut off) در تشخیص و تایید بیماری آرتربیت روماتویید می باشد - IFA AKA دارای اعتبار علمی بالایی در تشخیص و تایید بیماری آرتربیت روماتویید می باشد.

1. HaJiroussou. V, shingle. J, gillett. A. P, webley. M. significance of Antikeratin

۱۳(۲۱/۴)	.	۱(۴/۳)	۲۲(۴۷/۲)	+۳
۷(۷/۷)	.	.	۷(۱۷/۵)	+۴
۱۰(۱۰)	۲۰(۲۸/۴)	۲۳(۲۱/۴)	۵۲(۴۷/۵)	کل

Chisquare: $\lambda^2 = 65.3$

RF=8

P<0.0001

بحث

با توجه به حساسیت و ویژگی آزمایش AKA در تیترهای مختلف در بیماران آرتربیت روماتویید، تیتر ۱/۱۰ به عنوان حداقل تیتر معنی دار (cut off) محاسبه گردید. زیرا در تیتر ۱/۱۰ حساسیت آزمون ۷۵ درصد و ویژگی آن ۹۲/۵ درصد می باشد ولی در تیترهای بعدی با وجود ویژگی بالای AKA، حساسیت آن کاهش می یابد. محققین در مطالعات خود حساسیت آزمون را ۸۷ - ۸۰ درصد (۱۱-۵ و ۲ و ۱) و ویژگی آن را ۱۰۰ - ۳۳ درصد (۶ و ۸ و ۱۰) گزارش نموده اند. این آنتی بادی نشان گر سرولوژیکی معتبر برای پیش آگهی و تشخیص بیماری آرتربیت روماتویید می باشد (۵ و ۱۶ و ۱۷).

این تحقیق نیز این یافته ها را تایید می کند.

غلظت سرمی AKA باشدت بیماری در بیماران RA مورد مطالعه ارتباط معنی دار داشت. با افزایش غلظت AKA فرم خفیف بیماری مشاهده نمی شد اما فرم متوسط و شدید بیماری آشکار می شد. نتایج سایر مطالعات نیز موید این نکته می باشد (۳-۱). همچنین بین غلظت سرمی AKA با ظرفیت عملی بیمار ارتباط معنی دار مشاهده نشد که با مطالعات دیگر که بر روی بیماران RA صورت گرفته، هم خوانی دارد (۱). همچنین در بیماران آرتربیت روماتویید مورد مطالعه، بین غلظت سرمی AKA با ابتلای خارج مفصلی ارتباط معنی دار مشاهده نشد اگرچه در بررسی که بر روی ۲۰۴ و ۹۶

فهرست منابع

- Antibodies in Rheumatoid Arthritis. J – Rheumatol 1985; 12: 57 – 59.

2. Kristein. H, Mathiesen . F.K. Antikeratin Antibodies in Rheumatoid Arthritis. *Scand – J – Rheumatology.* 1987; 16: 331 – 337.
3. Youinou. P, Serre. G. The Antiperinuclear Factor and Antikeratin Antibody system. *Int – Arch – Allergy Immunol.* 1995; 107: 508 – 518.
4. Kataaha. P.K, Mortazavi – Milani. S.M, Russel. G, Holborow. E.J, et al. Anti – intermediated filament antibodies, Antikeratin Antibody and Antiperinuclear Factor in Rheumatoid Arthritis and infectious mono nucleosis. *Annals of Rheumatic diseases.* 1985; 44: 446 – 449.
5. Aho. K, Palusuo. T, Kuri. P. Marker antibodies of Rheumatoid Arthritis: Diagnostic and pathogenetic implicans. *Semin – Arthritis – Rheum.* 1994. Jun; 23 (6): 379 – 87.
6. Girbal. E, sebbag. M, Gomes. D.V, Simmon. M, Vincent. C, serre. G. characterisation of the rat oesophagus epithelium antigens defined by the so – called antikeratin antibodies, specific for Rheumatoid Arthritis. *Annals of Rheumatic Diseases.* 1993; 52 (10): 749 – 757.
7. Henry.J. B. **Rheumatoid Arthritis.** Clinical diagnosis and management by laboratory methods. 1996; 19 Edition: 1019 – 1020.
8. Lefkovits. I. **Diagnostic Auto Antibodies in Rheumatoid Arthritis.** Immunology methods manual the comprehensive source book of techniques. 1996 August; 3: 1611- 1616.
9. Paimela . L, Gripenberg. M, kurki. P, Leirisalo. R.M. Antikeratin Antibodies: Diagnostic and prognostic markers for early Rheumatoid Arthritis. *Annals of the Rheumatic Disease.* 1992;51(6):743– 746.
10. Sebbag. M, simon . M, Vincent.C, Bessiere. C.M, Girbal. E, Durieux . J. J. The Antiperinuclear factor and the so – called Antikeratin Antibodies are the same Rheumatoid Arthritis Specific Auto Antibodies. *J- clin- invest.* 1995. Jun; 95: 2672 – 2679.
11. Youniou. P, Goff. P.L.E, colaco C.B. Thivolet. J, Tater. D, Viac. J. Antikeratin Antibodies in serum and synovial Fluid show Specificity for Rheumatoid Arthritis in a study of connective tissue diseases. *Annals of the Rheumatic Diseases.* 1985; 44: 450 – 454.
12. Von –Essen. R, Kurki. P, Isomaki. H. prospect for an additional laboratory criterion for Rheumatoid Arthritis. *Scand –J – Rheumatol.* 1993;22 (6) : 267 – 272.
13. Aho. K, Von – Essen. R, Kurki. P, palosuo. T , Heliovaara. M. Antikeratin Antibody and Antiperinuclear as Markers for subclinical Rheumatoid disease process. *J.Rheumatol.* 1993;20:1278– 81.
14. Cordonnier. C, Meyer. O. Palazzo. E. Diagnostic Value of Anti – RA 33 antibody, Antiperinuclear Factor, Antinuclear Antibody in early Rheumatoid Arthritis comparison with

- Rheumatic Factor. Br – J – Rheumatol. 1996 Jul; 33 (7): 620 -4.
15. Li. H, Li. X, Gan. X. Specific antibodies for the early diagnosis of Rheumatoid arthritis. Zhonghua Yi Xue za zhi. 80 (1): 20 – 4.
  16. Genevay.S, Hayem. G, Verpillat. P, Meyer. O. An eight year prospective study of outcome prediction by antiperinuclear Factor and antikeratin antibodies at onset of Rheumatoid arthritis. Ann – Rheum, Dis. 2002 Aug; 61 (8): 734 – 6.
  17. Vencovsky. J, Machacek. S, Sedova. L, Kafkova. J, Gotterova. J, Pesko Rouzickova. S, Auto antibodies can be prognostic markers of an erosive disease early rheumatoid arthritis. Ann – Rheum – Dis. 2003 may; 62 (5): 427 – 30.
  18. Kristein. H, H Jarvard. K, Hansen. T. M. Antikeratin Antibody in synovial Fluid in Rheumatoid Arthritis. A PMIS. 1985 feb 97 (2): 185- 9.
  19. Vasiliauskiene. L, Wiik. A, Hoier – madsen. M. prevalence and clinical significance of Antikeratin antibodies serological markers in Lithuanian patients with Rheumatoid Arthritis. Ann – Rheum– Dis. 2001 May; 60 (5):459 – 66.
  20. Steiner. G, Smolen. J. Auto antibodies in rheumatoid arthritis and their clinical significance. Arthritis Res 2002 April; 4 (2): S₁ – S₅.
  21. S. Bas, T.V.Perneger, M.Seitz , J.M.Tiercy, P.Roux-Lombard , P.A.Guerne . Diagnostic tests for rheumatoid arthritis: comparison of anti-cyclic cirullinated Peptide antibodies , antikeratin antibodies and IgM. Rheumatoid factors. Rhoumatology. 2002; 41: 809-814.
  22. Harris. Clinical Features of Rheumatoid Arthritis in kelley WN, et al (eds) text book of Rheumatology. Fifthed. Sanders, philadel phia . 1997. 898 – 932.
  23. Hochberg. MC, Chang. R.W, Dwosh. I, lindsey. S, pincus. T, wolfe. F. The American college of Rheumatology 1991 revised criteria for the classification of global. Functional status in Rheumatoid Arthritis. Arthritis and Rheumatism. 1992 May; 35 (5): 498 – 502.
  24. Paul. W.E. Auto Immunity and Auto Immune diseases. Fundamental Immunology. 1993 (Third edition): 1065. Chapter 30.